

Σεμινάρια εξερευνητικής σπηλαιολογίας

15 – 21 Απριλίου 2006

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (Σ.Ε.Λ.Α.Σ.)

Πασσίωνος 44-46, Ν. Κόσμος, Τ.Κ.:116 31, τηλ.: 210-9020171, fax:210-7648397

Web: www.selas.org

e-mail: info@selas.org

Μέλος της Σπηλαιολογικής Ομοσπονδίας Ελλάδος (Σ.Ο.Ε.)

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (Σ.ΕΛ.Α.Σ.)

Πασσίωνος 44-46, Ν. Κόσμος, Τ.Κ.:116 31

Τηλ.: 210-9020171, fax:210-7648397

Web page: www.selas.org e-mail: info@selas.org

Σεμινάρια εξερευνητικής σπηλαιολογίας

15 – 21 Απριλίου 2006

Οργάνωση: Σπηλαιολογικός Ελληνικός Αθλητικός Σύλλογος **Σ.ΕΛ.Α.Σ.**

Ολοκληρώθηκαν με επιτυχία τα σεμινάρια εξερευνητικής σπηλαιολογίας που διοργάνωσε ο Σπηλαιολογικός Ελληνικός Αθλητικός Σύλλογος (Σ.ΕΛ.Α.Σ.), για τα μέλη του Ευπαλίνου Σπηλαιολογικού Συλλόγου Σάμου, διάρκειας μίας εβδομάδας (από 15–21 Απριλίου 2006), με θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα.

Στα σεμινάρια ήταν εγγεγραμμένα 20 άτομα, κάθε ηλικίας (18-70 ετών) και δυνατοτήτων, όλοι μέλη του Ευπαλίνου Σπηλαιολογικού Συλλόγου Σάμου. Παρακολούθησαν όλα τα μαθήματα και ολοκλήρωσαν με επιτυχία τα 13 άτομα.

Τα πρακτικά μαθήματα γίνονταν σε μονοήμερες εκπαιδευτικές εξορμήσεις σε κατάλληλα πεδία και σπήλαια της Σάμου και τα θεωρητικά στα γραφεία του Ευπαλίνου σπηλαιολογικού συλλόγου στους Μυτιληνιούς.

Το παραπάνω πρόγραμμα, για λόγους ασφαλείας έγινε με την παρουσία τεσσάρων εκπαιδευτών. Οι εκπαιδευτές που συμμετείχαν ήταν οι :

Μητσάκης Νίκος (Υπεύθυνος σεμιναρίου)

Ιδρυτικό μέλος του Σ.ΕΛ.Α.Σ. , εκπαιδευτής σεμιναρίων, κάτοχος διπλώματος initiateur από την E.F.S. (Γαλλικής Σχολής Σπηλαιολογίας) της Γαλλικής Σπηλαιολογικής Ομοσπονδίας (F.F.S.).

Εμμανουήλ Νώντας

μέλος και εκπαιδευτής του Σ.ΕΛ.Α.Σ.

Κανελλίδου Μαργαρίτα

μέλος και εκπαιδευτής του Σ.ΕΛ.Α.Σ.

Καρτέρης Λευτέρης

μέλος και εκπαιδευτής του ΣΠ.ΕΛ.Ε.Ο.

Κατά την διάρκεια του σεμιναρίου αναπτύχθηκαν τα παρακάτω θέματα:

- Εισαγωγή στη σπηλαιολογία
- Ατομικός και ομαδικός εξοπλισμός σπηλαιολόγου
- Αναλώσιμος εξοπλισμός
- Προώθηση στο σχοινί
- Προώθηση σε σκάλα
- Αρμάτωμα σπηλαίου
- Ασφάλεια αρματώματος
- Συντελεστές πτώσης
- Χρήση και αντοχές υλικών
- Κόμπτοι για τη σπηλαιολογία
- Μεταφορά φορτίων
- Ξαρμάτωμα σπηλαίου
- Συντήρηση και αποθήκευση υλικών
- Αυτοδιάσωση – απεγκλωβισμός
- Σπηλαιοδιάσωση
- Πρώτες βοήθειες – ζεστό σημείο
- Ασφάλεια & πρόληψη ατυχημάτων
- Νομοθεσία
- Χαρτογράφηση
- Προσανατολισμός στο βουνό
- Οργάνωση σπηλαιολογικών αποστολών
- Συνθήκες διανυκτέρευσης & επιβίωσης σε σπήλαιο
- Διατροφή κ.α.

1^η ημέρα: Σάββατο 15 Απριλίου.

Το πρωί (8:00 π.μ.) έγινε η έναρξη του σεμιναρίου στα γραφεία του Ευπαλίνου σπηλαιολογικού συλλόγου και η πρώτη γνωριμία των εκπαιδευτών με τους εκπαιδευόμενους. Συμπληρώθηκαν οι απαραίτητες αιτήσεις και ενημερώθηκαν για το πρόγραμμα και την ύλη του σεμιναρίου. Έγινε μία εισαγωγή στην σπηλαιολογία και στην συνέχεια δόθηκαν όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για το πώς και τι θα πρέπει να προσέχουν, δηλαδή για τα μέτρα προστασίας για την ασφάλειά τους κατά την διάρκεια του σεμιναρίου, αλλά και μετέπειτα, σε ενδεχόμενη επίσκεψη σε σπήλαιο.

Έγινε μία πρώτη ανάλυση για τον βασικό εξοπλισμό του σπηλαιολόγου και στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε σε ένα παρακείμενο γεφύρι έξω από τους Μυτιληνιούς. Το γεφύρι είχε οκτώ μέτρα ύψος, ιδανικό για να ξεκινήσει κάποιος να μαθαίνει τα υλικά που χρησιμοποιούμε στη σπηλαιολογία για την κατάβαση και ανάβαση με σχοινιά και τεχνικά μέσα, αλλά και να εξοικειωθεί με το ύψος.

Σε πρώτη φάση μάθανε να φοράνε της εξαρτήσεις (σπηλαιολογικές ζώνες), και δοκίμασαν την χρήση τους, ανεβαίνοντας και κατεβαίνοντας τα οκτώ μέτρα της γέφυρας. Στη συνέχεια δοκίμασαν και να αλλάξουν κατεύθυνση ενώ ανέβαιναν ή κατέβαιναν το σχοινί, βρισκόμενοι στον αέρα (τεχνική απαραίτητη, όταν θέλουμε να μην συνεχίσουμε μία κατάβαση ή ανάβαση διότι χρειάζεται να επιστρέψουμε).

Το ίδιο απόγευμα (8:00μ.μ.), συνεχίστηκαν τα μαθήματα στα γραφεία του Ευπαλίνου σπηλαιολογικού συλλόγου, όπου ακούστηκαν οι πρώτες εντυπώσεις και απορίες των μαθητευόμενων.

Μοιράστηκε το εγχειρίδιο «εγκόλπιο σπηλαιολογίας» του Σπηλαιολογικού Ελληνικού Εξερευνητικού Ομίλου «ΣΠ.ΕΛ.Ε.Ο.» όπου μέσα σε αυτό αναφέρει την περισσότερη ύλη όσων διδάσκονται στα σεμινάρια σπηλαιολογίας.

Παρουσιάστηκαν όλα τα ατομικά και ομαδικά υλικά που χρησιμοποιούμε στην εξερευνητική σπηλαιολογία και εξηγήθηκαν αναλυτικά η χρήση και η αντοχή τους. Αναλύθηκαν οι διαφορετικοί τρόποι προώθησης του σπηλαιολόγου στο σχοινί και σε αλουμινένια σκάλα. Επίσης έγινε αναφορά για τα αναλώσιμα υλικά την διατροφή και τέλος τις συνθήκες διανυκτέρευσης και επιβίωσης στο σπήλαιο.

2^η ημέρα. Κυριακή 16 Απριλίου.

Η σημερινή ημέρα είχε επίσκεψη στο σπήλαιο της Νεροτρουβιάς. Το σπήλαιο παρόλο που θα μπορούσε κάποιος με καλές γνώσεις αναρρίχησης και βρίσκοντας τα κατάλληλα περάσματα, να το κατέβει και χωρίς εξοπλισμό, θεωρείται αρκετά επικίνδυνο για να γλιστρήσουμε και να έχουμε ατύχημα. Για το λόγο αυτό απαιτείται να τοποθετηθούν τα απαραίτητα σχοινιά για να το κατέβουμε και επισκεφτούμε.

Για την μέγιστη ασφάλεια των μαθητευόμενων (μίας και ήταν η πρώτη τους φορά που θα κατέβαιναν σε σπήλαιο), τοποθετήθηκαν σχοινιά ακόμα και στην είσοδό του, σε μια μικρή κατάβαση δύο μέτρων. Επίσης και δύο ακόμα σχοινιά (παράλληλα) σε ένα επόμενο πηγάδι βάθους 10μ., όπου μας οδηγεί στο κάτω επίπεδο του σπηλαίου και με ενδιάμεσο δέσιμο και παράκαμψη του σχοινοῦ για αποφυγή τριβών του στα τοιχώματα του σπηλαίου.

Οι μαθητευόμενοι χωρίστηκαν σε δύο ομάδες για να αποφύγουμε τον συνωστισμό, αλλά και να έχουμε καλύτερο έλεγχο και επίβλεψή τους μέσα στο σπήλαιο. Οι ομάδα που βρίσκονταν εντός του σπηλαίου χρησιμοποίησε της τεχνικές κατάβασης (και ανάβασης κατά την έξοδό τους) με τα ειδικά εξαρτήματα (καταβατήρας) και τις σπηλαιολογικές ζώνες.

Οι πιο θαρραλέοι και ευλύγιστοι, τόλμησαν να περάσουν από ένα στενό πέρασμα στο κάτω επίπεδο του σπηλαίου, σερνόμενοι για 15μ. και να εισχωρήσουν στο πρόσφατα εξερευνημένο τμήμα του.

Όσοι ώρα η μία ομάδα βρίσκονταν εντός του σπηλαίου, η δεύτερη που περίμενε εκτός, μάθαινε και έκανε πρακτική για τους κόμπους για τα δεσίματα που χρησιμοποιούμε στη σπηλαιολογία.

Το απόγευμα συνεχίστηκε το μάθημα στην αίθουσα του «Ευπαλίνου» με την καθιερωμένη συζήτηση με τις εντυπώσεις και απορίες των μαθητών. Ο καθένας τους περιέγραφε το τι πήγε καλά και τι δεν μπόρεσε να κάνει, ώστε να το δουλέψουμε τις επόμενες μέρες.

Στην συνέχεια αναφερθήκαμε στους κίνδυνους των σπηλαίων και τα μέτρα προστασίας που παίρνουμε, αντιμετώπιση συμβάντων, κατασκευή θερμού σημείου για τη διατήρηση της θερμοκρασίας του θύματος κ.α.

3^η ημέρα. Δευτέρα 17 Απριλίου.

Η τρίτη ημέρα είχε δύο σκέλη. Το πρώτο ήταν επίσκεψη στα αρχαία ορυχεία στην περιοχή «Σπηλιές». Έξω από την είσοδο του ορυχείου που θα επισκεπτόμασταν (το μόνο γνωστό ορυχείο με πρόσβαση στο εσωτερικό του), ο καθηγητής Ανδρεαδάκης Νίκος (και μαθητής του σεμιναρίου) μας έκανε μία γρήγορη αναφορά για την μορφολογία του εδάφους, των διαφορετικών στρωμάτων και των πετρωμάτων που συναντάμε στην περιοχή. Παρατηρήθηκε επίσης ότι όλο το ορυχείο έξω αλλά και στο εσωτερικό του, είναι σκαμμένο στο ίδιο στρωματικό επίπεδο. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε στο εσωτερικό του ορυχείου, μπαίνοντας από μία στενή είσοδο, που σε ανάγκαζε να συρθείς και να περπατήσεις με τα τέσσερα «μπουσουλώντας» για

τα πρώτα μέτρα. Η είσοδος του, φαίνεται να είχε φράξει παλαιότερα από κατολισθήσεις και να άνοιξε πρόσφατα. Στην συνέχεια το όρυγμα ανοίγει και ο επισκέπτης περπατάει άνετα και όρθια. Καθ' όλη την διάρκεια της επίσκεψης, τονίζονταν τα μέτρα ασφαλείας και οι προφυλάξεις που θα πρέπει να πάρει κανείς για να μην συμβεί κάποιο ατύχημα. Τα τοιχώματα και η οροφή του, ήταν σε επικίνδυνη κατάσταση για να αποκολληθούν αν κάποιος δεν πρόσεχε και τα ακουμπούσε. Η επίσκεψη μας, λόγω ότι είδαμε κάποιες κατακρημνίσεις που δεν υπήρχαν στην τελευταία επίσκεψη μας και με δεδομένο τον μεγάλο αριθμό των ατόμων, ήταν σύντομη και μόνο για το πρώτο επίπεδο.

Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε τις εισόδους των ορυχείων της γύρω περιοχής. Το θέαμα που παρουσιάζουν είναι εκπληκτικό και ίσως και μοναδικό.

Μας είχε μείνει αρκετός χρόνος και κατευθυνθήκαμε σε ένα ανεξερεύνητο βάραθρο κοντά στα τείχη της αρχαίας πόλης του Πυθαγορείου. Ήταν μία ευκαιρία να δούν οι μαθητές πως είναι η διαδικασία τοποθέτησης των σχοινίων και τα μέτρα προφύλαξης που παίρνονται για την είσοδό μας σε ένα νέο και άγνωστο σπήλαιο. Επίσης, δοκίμασαν και κατέβηκαν στο πρώτο τμήμα αυτού, σε ένα πατάρι που συναντήσαμε. Η εξερεύνηση του σπηλαίου έμεινε ημιτελής για μια επόμενη επίσκεψη μας στο νησί, λόγω έλλειψης χρόνου. .

Το βράδυ συνεχίστηκαν τα θεωρητικά μαθήματα με την ανοιχτή συζήτηση και αναφέρθηκαν οι τρόποι καταγραφής και χαρτογράφησης των σπηλαίων, χρήση G.P.S., προσανατολισμός στο βουνό.

4^η ημέρα. Τρίτη 18 Απριλίου.

Στη σημερινή ημέρα το πρόγραμμα είχε επίσκεψη στα δύο μικρά βάραθρα της περιοχής των Βουρλιωτών, στην περιοχή Λάκες του βουνού Άμπελος. Τα δύο αυτά βάραθρα -60μ και -10μ. βάθους τα είχαμε δει και σε προηγούμενη αποστολή του Σ.ΕΛ.Α.Σ. Είναι δύο ρήγματα (διακλάσεις) που έχουν δημιουργηθεί από διάβρωση του νερού. Στο μικρότερο από τα δύο (-10μ.), πέφτει ακόμα και σήμερα νερό κατά περιόδους. Ο σκοπός του σημερινού μαθήματος ήταν να εξηγήσουμε πως θα τοποθετούσαμε τα σχοινιά μας, τα δεσίματα και τις αγκυρώσεις για να κατέβουμε με την μέγιστη ασφάλεια. Η μαθητευόμενοι τοποθέτησαν οι ίδιοι από μόνοι τους τις αγκυρώσεις και τα σχοινιά και κατέβηκαν από αυτά. Έτσι τους δημιουργήθηκε πιο έντονο το αίσθημα της αυτοπεποίθησης. Ορισμένοι δοκίμασαν να κατέβουν και το δεύτερο βάραθρο για εξοικείωση με τα υλικά και τον εξοπλισμό τους.

Στο θεωρητικό μάθημα εκτός από την συζήτηση, έγινε αναφορά στους τρόπους που δένονται και τοποθετούνται τα σχοινιά και «αρματώνεται» ένα σπήλαιο και η διαδικασία ξαρματώματος του σπηλαίου. Δόθηκε μεγάλη έμφαση στην ασφάλεια που θα πρέπει να έχει το αρμάτωμα μιας κατάβασης σε ένα σπήλαιο και για τις περιπτώσεις αστοχίας μίας αγκύρωσης, τους συντελεστές πτώσεις και την επικινδυνότητα αυτών.

5^η ημέρα. Τετάρτη 19 Απριλίου.

Το πρωί ξεκινήσαμε νωρίτερα, λόγω της μεγάλης απόστασης χιλιομετρικά που έπρεπε να καλύψουμε για να πάμε στην περιοχή του Μαραθόκαμπου και συγκεκριμένα στο σπήλαιο της Σαραντασκαλιώτισας. Το εν λόγω σπήλαιο εκτός από το μικρό εκκλησάκι που έχει στην είσοδό του, έχει και δύο βάραθρα -50μ. και -35μ. που επικοινωνούν στο βάθος μεταξύ τους. Είναι ιδανικά βάραθρα για την εξάσκηση και εξοικείωση νέων σπηλαιολόγων στην κατάβαση τους με σχοινιά. Το ύψος για έναν αρχάριο φαντάζει τεράστιο και πολλές φορές η κατάβαση και η ανάβαση ατελείωτη. Με το που κατεβαίνει κανείς τα πρώτα μέτρα και μπαίνει στην σκοτεινή ζώνη του σπηλαίου αρχίζει να μην βλέπει τις πραγματικές διαστάσεις του, να αιωρείται σε ένα σχοινί και το βλέμμα του να φτάνει όσο το επιτρέπει το φως του φακού. Η δοκιμασία για την

κατάβαση θέλει αρκετή τόλμη. Σε μία τέτοια κατάσταση, ο σπηλαιολόγος μαθαίνει να εμπιστεύεται τα υλικά που τον στηρίζουν πάνω στο σχοινί.

Για έναν έμπειρο σπηλαιολόγο, είναι από τα τελευταία πράγματα που θα σκεφτεί, το αν τον κρατάνε τα υλικά του. Θεωρούνται τόσο ασφαλή που κατεβαίνουν πολλαπλάσια βάθη και είναι αδύνατον να τους συμβεί κάτι (παρά μόνο από λάθος χειρισμό).

Το σπήλαιο λόγω των δύο βαράθρων του είναι κατάλληλο για προχωρημένο στάδιο εκπαίδευσης μίας και υπάρχουν δύο σημεία κατάβασης και αποφεύγεται ο συνωστισμός στα σχοινιά.

Οι μαθητές είχαν και την δυσάρεστη εμπειρία να δουν το μέγεθος της ρύπανσης που έχει γίνει εντός του σπηλαίου από τα σκουπίδια και τα μπάζα που ρίχνουν μέσα σε αυτό. Όλοι μαζί δώσανε την υπόσχεση να οργανωθεί σύντομα και με την βοήθεια των τοπικών αρχών, μία επιχείρηση καθαρισμού του σπηλαίου και απομάκρυνσης των σκουπιδιών, για να επανέλθει στην αρχική του μορφή, όσο αυτό είναι δυνατόν.

Το ίδιο βράδυ έγινε συζήτηση περί νομοθεσίας, προστασίας σπηλαίων και μεταφορά φορτίων με σπηλαιολογικές τεχνικές, όπως επίσης για την οργάνωση σπηλαιολογικών αποστολών.

6^η ημέρα. Πέμπτη 20 Απριλίου.

Η σημερινή μέρα ήταν και η τελευταία της εκπαίδευσης και σκοπό είχε την τελειοποίηση των τεχνικών στα σχοινιά. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε να πάμε πάλι στην γέφυρα έξω από τους Μυτιληνιούς. Εκεί δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να τοποθετήσουν από μόνοι τους τα σχοινιά για την κατάβαση από την γέφυρα, προσομοιώνοντας μια κατάβαση σε ένα σπηλαιοβάραθρο.

Στη συνέχεια εξασκήθηκαν σε διάφορες σπηλαιολογικές τεχνικές, αλλαγής κατεύθυνσης στο σχοινί, πέρασμα κόμπου (ένωσης δύο σχοινιών στο ενδιάμεσο μίας κατάβασης), και έγινε επίδειξη απεγκλωβισμού σπηλαιολόγου πάνω στο σχοινί και αντοχής ενός φθαρμένου και παλιού σχοινιού.

Στην τελευταία αυτή μέρα ήρθαν και πάρα πολλοί νέοι από το χωριό που έμαθαν για τα σεμινάρια και τους δώσαμε την ευκαιρία να δοκιμάσουν τους εξοπλισμούς και την ανάβαση στα σχοινιά. Τέλος το πρακτικό μέρος έκλεισε με τον καθαρισμό των εξοπλισμών που χρησιμοποιήθηκαν, στο ποτάμι που πέρανε κάτω από το γεφύρι.

Το απόγευμα μιλήσαμε για τις πρώτες βοήθειες και την κατασκευή ζεστού σημείου για ενδεχόμενο τραυματία. Έγινε αναφορά στην ομάδα Σπηλαιοδιάσωσης που έχει η Σπηλαιολογική Ομοσπονδία Ελλάδος και οι ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν σε ενδεχόμενο ατύχημα. Έγινε προβολή μίας οργανωμένης άσκησης διάσωσης σε σπήλαιο της Αττικής. Μοιράστηκαν επίσης ενημερωτικά φυλλάδια και αφίσες της Ομοσπονδίας και της Σπηλαιοδιάσωσης.

Η βραδιά συνεχίστηκε προβάλλοντας βίντεο και φωτογραφίες από το υλικό που τραβήχτηκε κατά την διάρκεια των σεμιναρίων. Στην συνέχεια μας επιφύλαξαν έκπληξη, μπουφέ με παραδοσιακά γλυκά και λιχουδιές και ντόπιο Σαμιώτικο κρασί, κλείνοντας ευχάριστα την αποχαιρετιστήρια βραδιά.

Τα Σεμινάρια της Εξερευνητικής Σπηλαιολογίας τα παρακολούθησαν επαρκώς και με επιτυχία οι παρακάτω μαθητές :

Αλεξάκης	Λυκούργος
Αναστασίου	Ευάγγελος
Ανδρεαδάκης	Νίκος
Βαλιδάκη	Ευαγγελία
Δεμερτζή	Αγγελική
Δεμερτζής	Κώστας

Kliesen	Ingo
Mackintosh	Rick
Παγωνδιώτης	Σταμάτης
Πανταπάση	Βασιλική
Σπυρόπουλος	Γεώργιος
Σπυροπούλου	Καίτη
Τριανταφύλλου	Μανώλης

Ενώ τα παρακολούθησαν μερικώς οι παρακάτω μαθητές :

Γερογιαννάκης	Μανώλης
Δεμερτζής	Ευύχιος
Καζόγλου	Οδυσσέας
Λουτράρης	Στέλιος
Μπαρτζίκος	Μανώλης
Πόθος	Αλκαίος
Φαγά	Ελένη

Ο Σ.ΕΛ.Α.Σ. διέθεσε όλον τον απαραίτητο εξοπλισμό (κράνη, ζώνες, φακούς, σχοινιά, φαρμακείο κ.α.) που απαιτείται για τον σκοπό αυτό.

Με το πέρας των σεμιναρίων δόθηκε στους επιτυχόντες Βεβαίωση Παρακολούθησης Σεμιναρίων Εξερευνητικής Σπηλαιολογίας.

Για την πραγματοποίηση της παραπάνω αποστολής, χρειαστήκαμε και μας τα παρείχε η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Σάμου, την οποία και ευχαριστούμε :

Ακτοπλοϊκά εισιτήρια για την μετακίνησή μας από Πειραιά για Σάμο (1 αυτοκίνητο & 4 άτομα) με επιστροφή και φιλοξενία των μελών της αποστολής μας.

Ευχαριστίες:

Τον «Ευπαλίνο» Σπηλαιολογικό Σύλλογο Σάμου για την εμπιστοσύνη που έδειξε στον Σ.ΕΛ.Α.Σ. και την ανάθεση σε αυτόν για την εκπαίδευση των μελών του. Επίσης, για όλες της ενέργειες που έπραξε για να υλοποιηθεί το παραπάνω σεμινάριο και την διάθεση των γραφείων του.

Το Νομάρχη κ Εμμανουήλ Κάρλα, τον Αντινομάρχη κ. Στέλιο Θάνο και την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Σάμου για την φιλοξενία των εκπαιδευτών του σεμιναρίου και την χορήγηση των σεμιναρίων με έξοδα μετακίνησής μας (ακτοπλοϊκά εισιτήρια).

Την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Βόρειας Ελλάδας για την χορήγηση της σχετικής άδειας επίσκεψης των σπηλαίων στην περιοχή.

Τους συμμετέχοντες στο σεμινάριο για την υπομονή, την ευχάριστη παρέα και φιλοξενία τους.

Τους εκπαιδευτές Εμμανουήλ Νώντα, Κανελλίδου Μαργαρίτα, και Καρτέρη Λευτέρη για την συμμετοχή τους στο σεμινάριο και την άψογη συνεργασία τους.

Τον Σπηλαιολογικό Ελληνικό Εξερευνητικό Όμιλο «ΣΠ.ΕΛ.Ε.Ο.» για την διάθεση του εγχειριδίου «Εγκόλπιο σπηλαιολογίας» που μας διέθεσε για της ανάγκες του σεμιναρίου.

Κείμενο – Έκθεση : Νίκος Μητσάκης

Υπεύθυνος σεμιναρίων : Νίκος Μητσάκης τηλ. 6944 925541

e-mail: nikos.mitsakis@selas.org & nikos.mitsakis@yahoo.gr